

Integralną część pracy stanowi starannie opracowana bibliografia, w której wymienia się: 1. źródła drukowane; 2. encyklopedie, leksykony, słowniki; 3. opracowania: a) artykuły naukowe, b) wydawnictwa (druki) zwarte. Jest to zestawienie odbijające istotę prezentowanych zagadnień, jak też służące ich pogłębionej analizie.

W analizie poznawczej, ukierunkowanej na usystematyzowanie wiedzy o systemach politycznych zwraca się uwagę na aspekt: instytucjonalny, komunikacyjny, funkcjonalny i normatywny funkcjonowania instytucji politycznych. W praktyce politycznej sfery te zachodzą na siebie, wzajemnie się warunkują.

Pomyślany rozwój instytucji politycznych, zorientowany na urzeczywistnianie tzw. wyzwań globalnych, jak też jednocześnie dywersyfikacji życia politycznego w istotnej mierze uzależniony jest od świadomości i kultury politycznej obywateli. W procesie tym ważne wyzwania ujawniają się przed mediami (s. 118).

W refleksji uogólniającej należy stwierdzić, że prezentowana książka jest cennym przewodnikiem – podręcznikiem w zakresie rozpoznawania funkcjonowania instytucji politycznych. Jest lekturą ukazującą współczesne oblicze życia instytucjonalnego w Polsce w kontekście teoretycznych zasad funkcjonowania, jak i praktycznego urzeczywistniania. Jest to wartościowe studium, przydatne w procesie dydaktycznym.

Andrzej Chodubski

Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia, pod red. Stanisława Sulowskiego, Michała Brzezińskiego, Warszawa 2009, ss. 365.

Wśród fundamentalnych wartości generujących oblicze współczesnego świata jest gwarantowanie bezpieczeństwa zarówno jednostce, jak i całej ludzkości, a tym samym unikanie wojny jako środka rozwiązywania sporów. Wektory społecznych przemian cywilizacyjnych ujawniają, że wraz z powstawaniem nowych znaków i wartości życia kulturowego obserwuje się tworzenie się różnorodnych zagrożeń, patologii, sprzeczności interesów, konfliktów. Rzeczywistości tej poświęcona jest prezentowana książka. Wskazuje się w niej, że bezpieczeństwo jest podstawową

potrzebą każdego człowieka i państwa. Globalizacja uruchamia nowe zagrożenia i ryzyko, z którymi państwo coraz trudniej sobie radzi; nie jest ono w stanie dotychczasowymi, klasycznymi sposobami zagwarantować bezpieczeństwa, ponieważ zderza się ze standardami demokracji i wolności. Postrzeganie gwarantowania bezpieczeństwa przez pryzmat działalności sił zbrojnych, policji lub służb specjalnych, a więc w sposób uproszczony i ograniczony jest zdecydowanie niewystarczające.

W prezentowanej książce rozpatruje się bezpieczeństwo w wymiarach: 1. teoretyczno-normatywnym; 2. podmiotowym i 3. przedmiotowym. Pierwszemu z nich poświęcono 9 artykułów, tj. 1. Stanisława Sulowskiego, *O nowym paradygmacie bezpieczeństwa w erze globalizacji*; 2. Michała Brzezińskiego, *Kategoria bezpieczeństwa*; 3. Michała Brzezińskiego, *Rodzaje bezpieczeństwa państwa*; 4. Jerzego Wolanina, *Bezpieczeństwo i ryzyko a polityka*; 5. Ewy Marii Marciniak, *Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa*; 6. Kariny Pauliny Marczuk, *Bezpieczeństwo wewnętrzne w poszerzonej agencji studiów nad bezpieczeństwem (szkoła kopenhaska i human security)*; 7. Janusza Karpa, Jarosława Szymanka, *Znaczenie ustawy w unormowaniach bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w kontekście stanu nadzwyczajnego i klęski żywiołowej*; 8. Jarosława Szymanka, *Rozporządzenie z mocą ustawy jako gwarancja bezpieczeństwa państwa*; 9. Jacka Zalesnego, *Rola prawa miejscowego w utrzymaniu porządku publicznego*. W drugim – również 9 artykułów, tj.: 1. Grzegorza Rydleńskiego, *Kształt systemu instytucjonalnego bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce*; 2. Grzegorza Rydleńskiego, *Prezydent RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*; 3. Grzegorza Rydleńskiego, *Rada Ministrów i inne naczelne organy administracji rządowej w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*; 4. Jolanty Itrich-Drabarek, *Zadania administracji publicznej szczebla wojewódzkiego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*; 5. Andżeliki Mirskiej, *Powiatowa administracja bezpieczeństwa*; 6. Andżeliki Mirskiej, *Policja jako podmiot w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego*; 7. Grzegorza Rydleńskiego, *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*; 8. Grzegorza Rydleńskiego, *Siłły zbrojne RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego*. W trzecim – 6 referatów, tj. 1. Stanisława

Hoca, Jacka Zaleśnego, *Ochrona informacji niejawnych w Rzeczypospolitej Polskiej*; 2. Jolanty Itrich-Drabarek, *Dysfunkcje w sferze publicznej i ich wpływ na bezpieczeństwo państwa*; 3. Krzysztofa Kozłowskiego, *Terroryzm jako zagrożenie państwa*; 4. Jerzego Bertranda, *Bezpieczeństwo żywności*; 5. Anny Moniki Kruk, *Bezpieczeństwo transferu informacji w XXI wieku w świetle bezpieczeństwa państwa i organizacji*; 6. Macieja Duszczyka, *Procesy migracyjne a bezpieczeństwo wewnętrzne*.

Określając nowy paradygmat bezpieczeństwa podniesiono zagadnienia: Państwo i bezpieczeństwo – stały nierozzerwalny związek; W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa; Przemiany współczesnego państwa narodowego w kontekście bezpieczeństwa; W poszukiwaniu nowego paradygmatu bezpieczeństwa wewnętrznego. Wskazuje się tu, że geneza i istota państwa wiąże się z potrzebą zagwarantowania wspólnotom ludzkim bezpieczeństwa wewnętrznego; państwo bez względu na jego historyczną formę jako organizacja panowania państwa politycznego i jako organizacja wspólnotowa, realizująca dobro wspólne za pomocą działań władczych – zawsze pozostawało gwarantem bezpieczeństwa. Koncepcja bezpieczeństwa przechodziła ewolucję od bezpieczeństwa państwa do bezpieczeństwa obywateli. Polityka bezpieczeństwa zderzyła się z problematyką wolności jednostek i społeczeństw (s. 11). Współczesne pojęcie „bezpieczeństwa” w istotnej mierze zmieniają procesy globalizacyjne, np. nowe technologie informatyczno-komunikacyjne są wykorzystywane nie tylko w dobrych intencjach i celach. Służą także do stworzenia globalnych zagrożeń i różnego rodzaju ryzyka. Gospodarcie globalnej, a przede wszystkim gospodarce finansami, zagraża przestępczość zorganizowana. Podkreśla się, że bezpieczeństwo jest przede wszystkim kwestią polityczną (s. 21).

Bezpieczeństwo jest także kategorią antropocentryczną. Towarzyszy człowiekowi jako jednostce lub jego zorganizowanym formom (społeczeństwo, naród, państwo). Podkreśla się, że bezpieczeństwo należy postrzegać wszechstronnie (s. 31). Zapewnienie bezpieczeństwa nie jest już sprawą pojedynczego państwa. Staje się zadaniem coraz bardziej wspólnym, realizowanym zarówno tradycyjnie – samodzielnie, w ramach własnych granic, jak i we współpracy – ponad granicami, razem z innymi państwami.

W analizie poznawczej stawia się tezę, że ingerowanie państwa w sprawy obywatela może mieć miejsce tylko wtedy, gdy państwo działa w imieniu ogółu obywateli i chroni dobro publiczne. Bezpieczeństwo jest dobrem publicznym, ma obowiązek zapewnienia sprawnego systemu ochronnego (s. 45).

W analizie tej istotną uwagę poświęca się ryzyku.

Interesujący aspekt charakterystyki bezpieczeństwa stanowi ujęcie go z punktu widzenia kontekstu psychologicznego. W analizie wskazuje się na bezpieczeństwo jako potrzebę, „wartość”; podkreśla się osobowościowe i sytuacyjne uwarunkowania poczucia bezpieczeństwa.

Podkreśla się, że wśród czynników zagrażających poczuciu bezpieczeństwa znajduje się znieczulica społeczna, czyli brak wrażliwości społecznej przejawiającej się odrębnością wobec innych ludzi. Znieczulica wynika z braku zainteresowania innymi ludźmi oraz braku odpowiedzialności za drugiego człowieka. Poczuciu zagrożenia sprzyja zjawisko anonimowości, która wyzwala silne zachowania samoobronne (s. 64).

Odnosząc bezpieczeństwo wewnętrzne do ładu międzynarodowego przypomina się postanowienia pokoju westfalskiego (1648 r.), w których zapisano, że jedynymi podmiotami prawa międzynarodowego są suwerenne państwa narodowe, zlokalizowane na suwerenym terytorium. Suwerenne państwo narodowe stało się zgodnie z postanowieniem głównym przedmiotem ochrony w ramach polityki bezpieczeństwa. W westfalskim systemie stosunków międzynarodowych bezpieczeństwo miało charakter redukcjonistyczny, czyli było ograniczone do państwa jako podmiotu działań i przedmiotu ochrony oraz do wojskowego wymiaru (s. 66). Zauważa się, że współcześnie wyróżnia się podejścia do kwestii bezpieczeństwa narodowego: tradycyjne, racjonalistyczne. Przyspieszenie procesów globalizacji powoduje odchodzenie od tradycyjnego prymatu państwa narodowego jako centralnego podmiotu bezpieczeństwa i uczynienia człowieka głównym przedmiotem zainteresowania (koncepcja *human security*).

Zwracając uwagę na temat stanów nadzwyczajnych i klęsk żywiołowych, podkreśla się, że konstytucyjne unormowania ograniczeń wolności i praw jednostki w czasie stanów nadzwyczajnych nie pozwalają ustawodawcy do pełnej swobody ingerencji tak pod kątem przedmiotowym,

jak podmiotowym. Ustrojodawca, w zależności od rodzaju chronionych wartości ustrojowych, których zagrożenie warunkuje wprowadzenie stanów nadzwyczajnych, zakazał ograniczenia niektórych kategorii praw człowieka. Biorąc pod uwagę stan wyjątkowy i stan klęski żywiołowej, które wprowadza się mając na uwadze bezpieczeństwo wewnętrzne (publiczne) państwa, ustrojodawca dokonał enumeratywnego wyliczenia praw, w które nie można ingerować pod żadnym pozorem i w żadnej formie (s. 91).

Wskazując na uwarunkowania konstytucyjne podkreśla się, że stany nadzwyczajne są tradycyjną instytucją prawa konstytucyjnego, przewidzianą na okoliczność zaistnienia szczególnych, wyjątkowych okoliczności, umożliwiających stosowanie zwykłych, codziennych mechanizmów funkcjonowania państwa. Na wypadek zaistnienia tego rodzaju zdarzeń, mających postać tzw. konieczności państwowej, przewidziano rozmaite formy reakcji państwa w postaci stanu obrony, stanu oblężenia, stanu napięcia, stanu wyższej konieczności państwowej, stanu wojennego czy wreszcie stanu wyjątkowego. Wszystkie te stany, niezależnie od swojej nazwy i każdorazowej prawnopolitycznej formuły, w jakich są aplikowane na gruncie poszczególnych, krajowych porządków prawnych, określane zbiorczą nazwą stanów nadzwyczajnych bądź szczególnych, mają jeden wspólny mianownik – wyposażenie organów egzekutywy w uprawnienia nadzwyczajne, wyjątkowe środki, w które wyekwipowane są organy władzy wykonawczej, a których zastosowanie ma doprowadzić do powrotu sytuacji „normalnej” czy „zwyckiej”, określane są niekiedy „konstytucyjną dyktaturą” (s. 106). Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. również przewiduje instytucję rozporządzenia z mocą ustawy, w jednej konkretnej postaci, a mianowicie rozporządzenia (dekretu) z tzw. nagłej konieczności, *ergo* z upoważnienia konstytucji.

Charakteryzując rolę prawa miejscowego w utrzymaniu porządku publicznego dostarcza się uporządkowaną wiedzę o źródłach prawa miejscowego na tle konstytucyjnej ich koncepcji, o miejscu w hierarchii źródeł prawa, o ich rodzajach, ich ogłaszaniu, nadzorze, sądowej kontroli.

Czytelnie zarysowano w wykładzie obraz systemu instytucjonalnego bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce. Wskazano na rodzaje pod-

miotów, strukturę funkcjonalną, strukturę terytorialną, kierunki zmian.

Pogłębienie problemu zarysowano w prezentacji miejsca Prezydenta RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Wskazuje się tu, że kompetencje Prezydenta RP w sprawach bezpieczeństwa wewnętrznego nie są – z wyłączeniem stanów nadzwyczajnych – wyraźnie wyodrębnione i mieszczą się w ramach generowanych uprawnień przewidzianych w normach konstytucyjnych i ustawowych. Pozycja Prezydenta RP w sprawach związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym jest opisane dość precyzyjnie w odniesieniu do stanów nadzwyczajnych (s. 148).

Podobnie też analitycznie scharakteryzowano Radę Ministrów oraz inne naczelné organy administracji rządowej w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Wskazuje się, że Rada Ministrów uzyskuje istotne kompetencje i zadania związane z bezpieczeństwem wewnętrznym. W wypadkach wystąpienia szczególnych, zewnętrznych lub wewnętrznych, zagrożeń państwa (s. 150). Wskazuje się na rolę w tym względzie: Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Głównego Straży Pożarnej i Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego, Szefa Obrony Cywilnej, Biura Ochrony Rządu oraz ministrów kierujących działaniami administracji rządowej. Wskazuje się, że głównym problemem pojawiającym się w odniesieniu do funkcjonowania Rady Ministrów i innych naczelných organów administracji rządowej oraz podległych im organów i urzędów w sprawach dotyczących bezpieczeństwa wewnętrznego jest zapewnienie niezbędnej koordynacji działań (s. 167).

Interesująco zaprezentowano też zadania administracji publicznej szczebla wojewódzkiego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego, a w tym pozycję, zadania i instrumenty działania wojewody. Wskazuje się, że województwo stanowi niezwykle istotne ogniwo systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce.

Podobnie z dużą starannością zaprezentowano powiatową i gminną administrację bezpieczeństwa. Uporządkowaną wiedzę dostarczono w ukazaniu policji jako podstawowego podmiotu w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wskazano stan organizacyjny policji, jej zadania, zakres uprawnień, specyfikę w niej służby (pracy) oraz ogniwa współpracy międzynarodowej.

Podobnie też z dużą starannością poznawczą scharakteryzowano służby specjalne w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego. Wskazuje się tu, że służby specjalne stanowią struktury instytucjonalne każdego państwa. W warunkach demokratycznego państwa prawa służby specjalne są ważnym instrumentem ochrony bezpieczeństwa narodowego, mającym kluczowe znaczenie dla ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego oraz ochrony praw obywateli i porządku konstytucyjnego. W ujęciu historycznym, kształt instytucjonalny służb specjalnych w Polsce podlegał licznym zmianom, które odzwierciedlały dynamikę założeń doktrynalnych, warunków ustrojowych i politycznych oraz stanowią następstwo pojawiania się nowych zadań przez nie realizowanych. W prezentacji problemu zwraca się uwagę na działalność: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego i Służbę Wywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne oraz na specyfikę działania służb specjalnych, a w tym na czynności operacyjno-rozpoznawcze, tajnych współpracowników, funduszy operacyjnych.

Z dużą starannością zarysowano miejsce Sił Zbrojnych RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego, określono ich zadania, instrumenty działania, rzeczywistość specjalną. Zauważa się, że Siły Zbrojne RP znajdują się w procesie głębokich przeobrażeń, których elementem jest profesjonalizacja oraz przygotowanie do pełnego uzawodowienia.

Czytelnie zarysowano działalność instytucji ochrony informacji niejawnych w RP. Wskazano na regulacje prawne, jej istotę i powołanie, zakres i specyfikę działania. Wskazuje się tu, że obowiązujące obecnie w Polsce prawne regulacje dostępu do informacji ujawnianych łączą w sobie ochronę informacji z możliwością ich udostępniania, gdy jest to konieczne w związku z realizacją potrzeb władzy publicznej (s. 281).

Charakteryzując dysfunkcje występujące w sferze publicznej, zauważa się, że są one w istotnej mierze konsekwencją braku odpowiednich postaw etycznych osób reprezentujących instytucje obdarzone zaufaniem społecznym. Dysfunkcje występujące w sferze publicznej mają wpływ na rozpad więzi społecznych, spadek zaufania do państwa i instytucji demokratycznych, niszcza

wolny rynek, pogłębiają biedę i nierówności społeczne, wywierają negatywny wpływ na konsumpcję i inwestycje. Wśród nieprawidłowości występujących w sferze życia publicznego wymienia się m.in. korupcję, lobbing, nadmierną partyjność, niekompetencje i molestowanie, nieuczciwy lobbing. Zjawiska te egzemplifikuje się zjawiskami życia społeczno-politycznego.

Wśród zagrożeń państwa wymienia się terroryzm. Wskazuje się na jego definiowanie oraz istotę zagrożenia dla państwa oraz „w rękach państwa”. Zauważa się, że instytucja ta stanowi jedno z najbardziej spektakularnych zagrożeń współczesnych państw. Wprowadza do polityki przemoc i lęk, stawiając na szali stabilność reżimów i psychiczną równowagę państw (s. 310).

Swoiste pogłębienie problemu przedstawiono w prezentacji bezpieczeństwa żywności. Zauważa się, że globalizacja wpływa na kwestie żywnościowe, a w tym sferę zdrowotności. W wykładzie wyjaśnia się zagadnienia pojęciowe dotyczące bezpieczeństwa żywności, odnotowuje się główne zagrożenia żywności, wskazuje się na zależności między zanieczyszczeniem środowiska i jakością żywności, na skutki inżynierii genetycznej (żywności genetycznie modyfikowanej), terroryzmu żywnościowego, istotę problemu w Unii Europejskiej oraz Polsce.

Nośną kwestią jest w prezentacji problemu bezpieczeństwa transfer informacji. Wskazuje się, że informacja jest podstawą funkcjonowania systemów państwa oraz wszelkich instytucji gospodarczych i pozagospodarczych, co stwarza konieczność zapewnienia im bezpieczeństwa.

Charakteryzując procesy migracyjne w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego zauważa się, że Polska przekształciła się z kraju emigracyjnego w państwo emigracyjno-imiigracyjne. Napływ coraz większej liczby obcokrajowców jest wyzwaniem, mającym na celu zapobieganie negatywnym zjawiskom z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, wskazuje się na regulacje tego problemu obowiązujące w rzeczywistości Unii Europejskiej oraz na tworzenie się europejskiej polityki migracyjnej.

Prezentowana książka jest istotnym przewodnikiem w procesie rozpoznawania istoty oraz tendencji przemian w bezpieczeństwie wewnętrznym państwa. Jest ona cennym podręcznikiem akademickim, ukazującym wagę bezpieczeństwa jako

wartości globalnej oraz wyzwania jego kształtowania w rzeczywistości kulturowo-cywilizacyjnej Polski.

Andrzej Chodubski

Iwona Hofman, *Polska. Niemcy. Europa. Program zachodnioparyskiej Kultury*, Lublin 2009, ss. 405.

W kształtowaniu polskiej myśli politycznej po II wojnie światowej przez pół wieku wyjątkową rolę odgrywał miesięcznik „Kultura” redagowany przez Jerzego Giedroycia (1906–2000) w Paryżu. Kluczowe znaczenie dla „Kultury” było założenie, że jej powołaniem było dawanie materiału do myślenia politycznego i kulturalnego. Nie rzucanie jakiegś koncepcji, ale dawanie materiału do przemyśleń. Wielkim nieszczęściem Polski stało się to, że przez te lata, od okupacji poprzez okres powojenny, myśl polityczna zupełnie znikła (s. 250). Pismo deklarowało niewiązanie się z żadną doktryną ani ideologią. Zauważa się, że stanowiło ono dla Jerzego Giedroycia „najlepszą formę działania politycznego (po prostu instrument polityczny „nastrojony” na dialog i dyskusję), zrozumiąły wydaje się splot romantyzmu i realizmu cechujący linię pisma oraz postawę Redaktora. Wizje Polski należały do wyobrażeń romantycznych, idealizowanych, a nawet, jak twierdzili oponenti Redaktora, aż do zamknięcia „Kultury” – nieosiągalnych. Pierwiastek realistyczny zwerbalizował dla siebie, wskazując: „polityka nie jest sakramentem; jeśli chce się ją uprawiać, to trzeba przylegać do rzeczywistości, która się zamienia. Trzeba umieć zachować zasady i zmieniać poglądy” (s. 11).

W prezentowanej książce podjęto próbę ukazania składników stanowiska Jerzego Giedroycia i „Kultury” wobec całego kompleksu stosunków polsko-niemieckich. Problem ten nie był poddawany analizie wobec powszechnego przekonania o nadrzędności i specjalnym znaczeniu myśli wschodniej jako dziedzictwie „Kultury”.

Istotę problemu poznawczego zaprezentowano w ośmiu rozdziałach, zatytułowanych kolejno: I. „Kultura” paryska – pismo i centrum myśli politycznej na obczyźnie; II. „Problem niemiecki” w Europie po 1945 roku; III. Powojenne Niemcy w publicystyce „Kultury” (1947–1955);

IV. Koncepcje niemieckie „Kultury” a polityka Konrada Adenauera (1955–1962); V. „Kultura” wobec międzynarodowych i lokalnych projektów rozwiązania spraw Niemiec (1962–1969); VI. Normalizacja stosunków polsko-niemieckich w ujęciu „Kultury” (1970–1980); VII. Forum „Kultury”: od „Solidarności” do zburzenia muru berlińskiego (1980–1989); VIII. Normalizacja i pojednanie w ujęciu „Kultury” (1990–2000). Wykład poprzedza „Wstęp”, w którym wskazuje się na nośność poznawczą prezentowanego problemu oraz istotę ukazywanych zagadnień. Przywołując myśl współpracownika Leopolda Ungera, zauważa się, że nie miał on programu, a raczej „dużo indywidualnych pomysłów”, był „wizją”, a Jerzy Giedroyc – bardziej wizjonerem niż strategiem i dlatego jego łamy były trybuną propozycji i wymiany myśli (s. 9).

W rozdziale pierwszym wyodrębniono cztery zagadnienia poznawcze: 1. „Kultura”, dzieło życia Jerzego Giedroycia; 2. „Bunt Młodych” i „Polityka” odniesieniem dla „Kultury”; 3. Charakterystyka programu wschodniego; 4. „Kultura” wobec procesów zjednoczenia Europy. Przypomina się tu krótką biografię Jerzego Giedroycia oraz prace jemu poświęcone. Zauważa się, że rzeczywistość emigracyjna sprawiła, że jako żołnierz, kierownik Wydziału czasopism i Wydawnictw Wojskowych Biura propagandy II Korpusu Polskiego (1942–1943) stosunkowo szybko oddalił się od oficjalnego nurtu polityki. Wydaje się, że czynnikiem decydującym o przyjęciu postawy opozycyjnej wobec „niezlomnego” Londynu była sprawa Skarbu Narodowego (s. 16). Jerzy Giedroyc sądził, że szybka zmiana konfiguracji politycznej w Europie jest niemożliwa, gdyż mocarstwa światowe dążyć będą do utrzymania pokoju w Europie nawet za cenę politycznego podziału kontynentu, a rozkład sił w Europie Środkowej i Wschodniej uniemożliwia spekulacje o przywróceniu granic sprzed września 1939 r.

Przypomina się, że Jerzy Giedroyc, jeszcze przed II wojną światową jako redaktor „Buntu Młodych”, od 1937 r. ukazującego się pod zmienionym tytułem „Polityka”, wypracował pewien model funkcjonowania zespołowego (ale z dystansem) opartego na wspólnocie przekonań, dyskursywnym stylu uprawiania polityki oraz wzajemnej lojalności. Określał się mianem „niepszący redaktor” o talentach reżyserskich, co